

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU ASEPRESIDENDI MÄÄRUS

27. oktoober 2021 *

Ajutiste meetmete kohaldamine – ELTL artikkel 279 – Ajutiste meetmete kohaldamise taotlus – ELL artikli 19 lõike 1 teine lõik – Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikkel 47 – Tõhus kohtulik kaitse – Kohtunike sõltumatus – Kohtunike distsiplinaarkord – Kohtunike sõltumatuse puudumisega seotud õigusküsimuste analüüs – Karistusmaks

Kohtuasjas C-204/21 R,

mille ese on ELTL artikli 279 alusel 7. septembril 2021 esitatud ajutiste meetmete kohaldamise taotlus,

Euroopa Komisjon, esindajad: K. Herrmann ja P. J. O. Van Nuffel,

hageja,

keda toetavad:

Belgia Kuningriik, esindajad: M. Jacobs, C. Pochet ja L. Van den Broeck,

Taani Kuningriik, esindajad: M. Søndahl Wolff ja V. Pasternak Jørgensen,

Madalmaade Kuningriik, esindajad: M. K. Bulterman ja J. Langer,

Soome Vabariik, esindaja: H. Leppo,

Rootsi Kuningriik, esindajad: H. Shev, C. Meyer-Seitz, M. Salborn Hodgson, H. Eklinder, R. Shahsavan Eriksson, O. Simonsson ja J. Lundberg,

menetlusse astujad,

versus

Poola Vabariik, esindaja: B. Majczyna,

kostja,

EUROOPA KOHTU ASEPRESIDENT,

olles ära kuulunud kohtujurist A. M. Collins,

* Kohtumenetluse keel: poola.

on teinud järgmise

määruse

- 1 Euroopa Komisjon palub ajutiste meetmete kohaldamise taotluses Euroopa Kohtul määrata, et Poola Vabariik peab Euroopa Liidu eelarvesse maksma päevamääras arvestatava karistusmaksu, et ajendada seda liikmesriiki võimalikult kiiresti täitma kohustused, mis tulenevad Euroopa Kohtu asepresidendi 14. juuli 2021. aasta määrusest komisjon vs. Poola (C-204/21 R, edaspidi „14. juuli 2021. aasta kohtumäärus“, EU:C:2021:593).
- 2 Taotlus on esitatud seoses liikmesriigi kohustuste rikkumise hagiga, mille esitas komisjon ELTL artikli 258 alusel 1. aprillil 2021 (edaspidi „hagi“) ja milles ta palus tuvastada, et:
 - kuna Poola Vabariik võttis vastu ja jättis jõusse 27. juuli 2001. aasta üldkohtute korralduse seaduse (ustawa – Prawo o ustroju sądów powszechnych (*Dz. U.* 2001, nr 98, jrk nr 1070)), mida on muudetud 20. detsembri 2019. aasta seadusega, millega muudetakse üldkohtute korralduse seadust, kõrgeima kohtu seadust ja teatavaid teisi seadusi (ustawa o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (*Dz. U.* 2020, jrk nr 190); edaspidi „muutmisseadus“), (edaspidi koos „muudetud üldkohtute seadus“) artikli 42a lõiked 1 ja 2 ning artikli 55 lõike 4; 8. detsembri 2017. aasta kõrgeima kohtu seaduse (ustawa o Sądzie Najwyższym (*Dz. U.* 2018, jrk nr 5)) muutmisseadusega muudetud redaktsiooni (edaspidi „muudetud kõrgeima kohtu seadus“) artikli 26 lõike 3 ja artikli 29 lõiked 2 ja 3; 25. juuli 2002. aasta halduskohtute korralduse seaduse (ustawa – Prawo o ustroju sądów administracyjnych (*Dz. U.* 2002, jrk nr 1269)) muutmisseadusega muudetud redaktsiooni (edaspidi „muudetud halduskohtute seadus“) artikli 5 lõiked 1a ja 1b ning muutmisseaduse artikli 8, keelates kõigil liikmesriigi kohtutel kontrollida, kas on järgitud sõltumatut ja erapooletut seaduse alusel moodustatud kohut puudutavaid liidu nõudeid, siis on Poola Vabariik rikkunud kohustusi, mis tulenevad ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust koostoimes Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikliga 47 – arvestades Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikat, mis käsitleb Roomas 4. novembril 1950 allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „EIÕK“) artikli 6 lõiget 1 – ning ELTL artiklist 267 ja liidu õiguse esimuse põhimõttest;
 - kuna Poola Vabariik võttis vastu ja jättis jõusse muudetud kõrgeima kohtu seaduse artikli 26 lõiked 2 ja 4–6 ning artikli 82 lõiked 2–5, samuti muutmisseaduse artikli 10, andes Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznychile (erakorralist kontrolli ja riigivõimu tegevuse üle järelevalvet teostav kolleegium) ainupädevuse vaadata läbi kohtu või kohtuniku sõltumatuse puudumist käsitlevaid väiteid ja õigusküsimusi, siis on Poola Vabariik rikkunud kohustusi, mis tulenevad ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust koostoimes Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 47 ning ELTL artiklist 267 ja liidu õiguse esimuse põhimõttest;
 - kuna Poola Vabariik võttis vastu ja jättis jõusse muudetud üldkohtute seaduse artikli 107 lõike 1 punktid 2 ja 3 ning muudetud kõrgeima kohtu seaduse artikli 72 lõike 1 punktid 1–3, mis võimaldavad distsiplinaarsüüteoaks kvalifitseerida selle, kui kohtunik kontrollib, kas on järgitud sõltumatut ja erapooletut seaduse alusel moodustatud kohut puudutavaid liidu nõudeid, siis on Poola Vabariik rikkunud kohustusi, mis tulenevad ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust koostoimes harta artikliga 47 ning ELTL artiklist 267;

- kuna Poola Vabariik andis Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) Izba Dyscyplinarnale (distsiplinaarkolleegium), kelle sõltumatus ja erapooletus ei ole tagatud, pädevuse lahendada asju, mis otseselt mõjutavad kohtuniku ja kohtunikukandidaadi staatust ja ülesannete täitmist, nagu ühelt poolt kohtuniku ja kohtunikukandidaadi vastu kriminaalmenetluse alustamise või nende eelvangistuse taotlused ning teiselt poolt tööõiguse ja sotsiaalkindlustusasjad, mis puudutavad Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunikke, ning kohtuasjad, mis on seotud kõrgeima kohtu kohtunike pensionile saatmisega, siis on Poola Vabariik rikkunud kohustusi, mis tulenevad ELL artikli 19 lõike 1 teisest lõigust;
 - kuna Poola Vabariik võttis vastu ja jättis jõusse muudetud üldkohtute seaduse artikli 88a, muudetud kõrgeima kohtu seaduse artikli 45 lõike 3 ja muudetud halduskohtute seaduse artikli 8 lõike 2, siis on Poola Vabariik rikkunud õigust eraelu puutumatusel ja õigust isikuandmete kaitsele, mis on tagatud harta artikliga 7 ja artikli 8 lõikega 1 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määruse (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT 2016, L 119, lk 1) artikli 6 lõike 1 punktidega c ja e, artikli 6 lõikega 3 ning artikli 9 lõikega 1.
- 3 Euroopa Kohtu asepresident kohustas 14. juuli 2021 kohtumäärusega Poola Vabariiki kuni kohtuasjas C-204/21 lõpliku otsuse tegemiseni:
- a) esiteks peatama muudetud kõrgeima kohtu seaduse artikli 27 lõike 1 punkti 1a ja muude sätete kohaldamine, mille alusel on distsiplinaarkolleegium pädev lahendada nii esimeses kui ka teises astmes loataotlusi kriminaalmenetluse alustamiseks kohtunike või kohtunikukandidaatide suhtes, nende eelvangistuseks, kinnipidamiseks või kohtusse toomiseks, ning teiseks peatama selle artikli alusel selliste juba tehtud distsiplinaarkolleegiumi otsuste toime, millega on antud luba kohtuniku suhtes kriminaalmenetluse alustamiseks või tema kinnipidamiseks, ning hoiduma selles artiklis nimetatud asjade saatmisest kohtule, kes ei vasta sõltumatuse nõuetele, mis on määratletud eelkõige 19. novembri 2019. aasta kohtuotsuses A. K. jt (kõrgeima kohtu distsiplinaarkolleegiumi sõltumatus) (C-585/18, C-624/18 ja C-625/18, EU:C:2019:982);
 - b) peatama muudetud kõrgeima kohtu seaduse artikli 27 lõike 1 punktide 2 ja 3 sätete kohaldamise, mille alusel on Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) distsiplinaarkolleegium pädev lahendada Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) kohtunike staatust ja ülesannete täitmist puudutavaid asju, sealhulgas tööõiguse ja sotsiaalkindlustuse asju ja kõrgeima kohtu kohtunike pensionile saatmisega seotud asju, ning hoiduma nimetatud asjade saatmisest kohtule, kes ei vasta sõltumatuse nõuetele, mis on määratletud eelkõige 19. novembri 2019. aasta kohtuotsuses A. K. jt (kõrgeima kohtu distsiplinaarkolleegiumi sõltumatus) (C-585/18, C-624/18 ja C-625/18, EU:C:2019:982);
 - c) peatama muudetud üldkohtute seaduse artikli 107 lõike 1 punktide 2 ja 3 ning muudetud kõrgeima kohtu seaduse artikli 72 lõike 1 punktide 1–3, mis võimaldavad algatada kohtuniku suhtes distsiplinaarmenetluse selle eest, et ta on kontrollinud, kas on järgitud nõudeid, mis puudutavad sõltumatut ja erapooletut seaduse alusel moodustatud kohut ELL artikli 19 lõike 1 ja harta artikli 47 tähenduses, kohaldamine;

- d) peatama muudetud üldkohtute seaduse artikli 42a lõigete 1 ja 2 ning artikli 55 lõike 4, muudetud kõrgeima kohtu seaduse artikli 26 lõike 3 ja artikli 29 lõigete 2 ja 3, muudetud halduskohtute seaduse artikli 5 lõigete 1a ja 1b ning muutmiseseaduse artikli 8 sätete kohaldamine niivõrd, kuivõrd need sätted keelavad selle liikmesriigi kohtutel kontrollida, kas on järgitud liidu nõudeid, mis puudutavad sõltumatut ja erapooletut seaduse alusel moodustatud kohut ELL artikli 19 lõike 1 ja harta artikli 47 tähenduses;
- e) peatama muudetud kõrgeima kohtu seaduse artikli 26 lõigete 2 ja 4–6 ning artikli 82 lõigete 2–5 ja muutmiseseaduse artikli 10 sätete, millega on erakorralise kontrolli ja avalike asjade kolleegiumile antud ainupädevus läbi vaadata väiteid kohtu või kohtuniku sõltumatuse puudumise kohta, kohaldamine ning
- f) teavitama komisjoni ühe kuu jooksul pärast 14. juuli 2021. aasta kohtumääruse teatavakstegemist kõikidest meetmetest, mis ta on võtnud selle määruse täies ulatuses täitmiseks.

Poolte nõuded

- 4 Komisjon palub Euroopa Kohtul:
- mõista Poola Vabariigilt välja liidu eelarvesse laekuv karistusmaks, mille päevamäära suurus ajendaks seda liikmesriiki võimalikult kiiresti rakendada 14. juuli 2021 kohtumääruses määratud ajutisi meetmeid;
 - otsustada, et karistusmaks päevamäära tuleb maksta alates käesoleva ajutiste meetmete kohaldamise taotluse kohta tehtud kohtumääruse kuulutamisest seni, kuni see liikmesriik on võtnud kõik vajalikud meetmed kõigi selles kohtumääruses määratud ajutiste meetmete järgimiseks või kuni kohtuasjas C-204/21 menetluse lõpetava kohtuotsuse tegemiseni, ja
 - mõista kohtukulud välja Poola Vabariigilt.
- 5 Poola Vabariik palus 1. oktoobril 2021 esitatud seisukohtades, et asja vaataks läbi Euroopa Kohtu suurkoda ja et komisjoni taotlus jäetaks rahuldamata.

Poola Vabariigi taotlus suunata kohtuasi Euroopa Kohtu suurkojale

Argumendid

- 6 Poola Vabariik leiab, et 14. juuli 2021. aasta kohtumääruse pretsedenti loovat laadi ja komisjoni taotluses esitatud nõuet arvestades peab selle taotluse läbi vaatama Euroopa Kohtu suurkoda. Ta väidab sellega seoses, et lahendit, millega määratakse liikmesriigile karistusmaks, ei tohiks teha ainukohtunik, ja seda eelkõige kohtuasjas, milles on esitatud põhimõttelised vastuväited liidu pädevusele.
- 7 Poola Vabariik märgib samuti, et käesolevas asjas on tegemist komisjoni esmakordse nõudega määrata varasema kohtumääruse täitmata jätmise tõttu ajutise meetmena karistusmaks ning et see nõue on ebatäpne. Lisaks ei ole Euroopa Kohtu asepresidendi 20. septembri 2021. aasta

määruses Tšehhi Vabariik *vs.* Poola (C-121/21 R, EU:C:2021:752), mis on ainus Euroopa Kohtu lahend, millega määratakse niisugustel tingimustel karistusmaks, põhjendatud kriteeriume, mida kasutati karistusmaks suuruse kindlaksmääramisel.

Õiguslik hinnang

- 8 Siinkohal tuleb esiteks märkida, et vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 161 lõikele 1 koostoimes Euroopa Kohtu 23. oktoobri 2012. aasta otsuse 2012/671/EL Euroopa Kohtu asepresidendi kohtunikuülesannete kohta (ELT 2012, L 300, lk 47) artikliga 1 lahendab Euroopa Kohtu asepresident täitmise peatamise või ajutiste meetmete kohaldamise taotluse ise või annab selle viivitamata Euroopa Kohtule lahendamiseks.
- 9 Seega on Euroopa Kohtu asepresidendile nende sätete kohaselt omistatud pädevus lahendada kõiki ajutiste meetmete kohaldamise taotlusi, või juhul, kui ta leiab, et erilistest asjaoludest tingitult tuleb selline taotlus saata kohtukoosseisule, anda see taotlus Euroopa Kohtule lahendamiseks (Euroopa Kohtu asepresidendi 20. septembri 2021. aasta määrus Tšehhi Vabariik *vs.* Poola, C-121/21 R, EU:C:2021:752, punkt 10, ja Euroopa Kohtu asepresidendi 6. oktoobri 2021. aasta määrus Poola *vs.* komisjon, C-204/21 R-RAP, EU:C:2021:834, punkt 6).
- 10 Sellest järeldub, et Euroopa Kohtu asepresident ainuisikuliselt on pädev juhtumipõhiselt hindama, kas tema menetletav ajutiste meetmete kohaldamise taotlus tuleb läbivaatamiseks saata kohtukoosseisule (Euroopa Kohtu asepresidendi 20. septembri 2021. aasta määrus Tšehhi Vabariik *vs.* Poola, C-121/21 R, EU:C:2021:752, punkt 11, ja Euroopa Kohtu asepresidendi 6. oktoobri 2021. aasta määrus Poola *vs.* komisjon C-204/21 R-RAP, EU:C:2021:834, punkt 7).
- 11 Käesoleval juhul puuduvad komisjoni taotluses määrata karistusmaks sellised asjaolud, mis võiksid tingida selle andmise kohtukoosseisule.
- 12 Esiteks tuleb nimelt tõdeda, et kuigi Poola Vabariik viitab 14. juuli 2021. aasta kohtumääruses käsitletud küsimuste olulisusele ja asjaolule, et tema arvates ei ole need küsimused liidu pädevuses, ei eelda komisjoni taotluse läbivaatamine neis küsimustes hinnangu andmist, vaid kindlaks tuleb teha üksnes see, kas karistusmaks määramine on selle määruse täitmise tagamiseks vajalik (vt selle kohta 20. novembri 2017. aasta kohtumäärus komisjon *vs.* Poola, C-441/17 R, EU:C:2017:877, punkt 104).
- 13 Teiseks tuleb Poola Vabariigi argument, et ajutise meetmena karistusmaks määramise taotlus on oma laadilt uudne ja selle taotluse läbivaatamist reguleerivad normid on ebatäpsed, igal juhul tagasi lükata, kuna Euroopa Kohtu suurkoda tegi 20. novembri 2017. aasta kohtumääruses komisjon *vs.* Poola (C-441/17 R, EU:C:2017:877) juba otsuse komisjoni taotluse kohta määrata karistusmaks ja Euroopa Kohtu asepresidendi 20. septembri 2021. aasta määrusega Tšehhi Vabariik *vs.* Poola (C-121/21 R, EU:C:2021:752) määrati karistusmaks Euroopa Kohtu asepresidendi 21. mai 2021. aasta määruse Tšehhi Vabariik *vs.* Poola (C-121/21 R, EU:C:2021:420) täitmata jätmise eest.
- 14 Kolmandaks tuleb tõdeda, et juba Euroopa Kohtu asepresidendi 20. septembri 2021. aasta määrusega Tšehhi Vabariik *vs.* Poola (C-121/21 R, EU:C:2021:752) lükati tagasi argument, mille kohaselt ei saa karistusmaks põhimõtteliselt määrata Euroopa Kohtu asepresident ja ta peab asja saatma mõnele kohtukoosseisule.
- 15 Seetõttu ei ole käesolevat komisjoni taotlust vaja saata Euroopa Kohtu suurkojale.

Komisjoni taotluse määrata karistusmaks vastuvõetavus

Argumendid

- 16 Poola Vabariik väidab, et komisjoni taotlus määrata karistusmaks on vastuvõetamatu.
- 17 Ta väidab sellega seoses, et selles taotluses ei ole täpsustatud seda, kui suure karistusmaks määratakse komisjon taotleb. Ent komisjoni ülesanne on täpselt määratleda nende ajutiste meetmete sisu, mille kohaldamist ta taotleb. Lisaks kahjustab see puudus Poola Vabariigi väitel tema kaitseõigusi, jättes liikmesriigi ilma õigusest esitada tõhusalt oma seisukoht selle karistusmaks suuruse kohta.

Õiguslik hinnang

- 18 Olgu öeldud, et aluslepinguga kehtestatud õiguskaitsevahendite süsteemis ei või pool mitte üksnes nõuda põhimenetluses vaidlustatud akti täitmise peatamist ELTL artikli 278 alusel, vaid ta võib ka tugineda ELTL artiklile 279, et taotleb ajutiste meetmete kohaldamist. Viimati nimetatud sätte alusel võib ajutisi meetmeid kohaldav kohtunik muu hulgas teha vastaspoolele ajutise meetmena asjakohaseid ettekirjutusi (20. novembri 2017. aasta kohtumäärus komisjon vs. Poola, C-441/17 R, EU:C:2017:877, punkt 96).
- 19 Seega annab ELTL artikkel 279 Euroopa Kohtule pädevuse määrata mis tahes ajutisi meetmeid, mida ta vajalikuks peab, et tagada lõpliku kohtulahendi täielik toime (20. novembri 2017. aasta kohtumäärus komisjon vs. Poola, C-441/17 R, EU:C:2017:877, punkt 97).
- 20 Eelkõige peab ajutisi meetmeid kohaldaval kohtunikul olema võimalik tagada poolele ELTL artikli 279 alusel tehtud ettekirjutuste tõhusus, võttes mis tahes meetme, et panna nimetatud pool täitma ajutiste meetmete kohaldamist käsitlevat kohtumäärust. Eeskätt võib selliseks meetmeks olla karistusmaks määramine juhaks, kui asjaomane pool seda ettekirjutust ei täida (20. novembri 2017. aasta kohtumäärus komisjon vs. Poola, C-441/17 R, EU:C:2017:877, punkt 100).
- 21 Selles kontekstis on oluline märkida, et ei ELTL artiklis 279 ega kodukorra artiklis 160 ei ole ette nähtud komisjoni kohustust teha ajutise meetmena karistusmaks määramise taotluses Euroopa Kohtule ettepanek selle karistusmaks täpse suuruse kohta.
- 22 Lisaks ei saa komisjoni võimalik ettepanek määratava karistusmaks suuruse kohta igal juhul olla ajutisi meetmeid kohaldavale kohtunikule siduv, sest see kohtunik on vaba määrama karistusmaks sellises suuruses ja vormis, mida ta peab sobivaks, võttes arvesse seda, et määratud karistusmaks peab olema ühelt poolt asjaoludele vastav ja teiselt poolt proportsionaalne selle liikmesriigi maksevõimega (vt selle kohta Euroopa Kohtu asepresidendi 20. septembri 2021. aasta määrus Tšehhi Vabariik vs. Poola (C-121/21 R, EU:C:2021:752, punkt 50).
- 23 Lisaks määras Euroopa Kohus kohtuasjas, milles tehti 20. novembri 2017. aasta kohtumäärus komisjon vs. Poola (C-441/17 R, EU:C:2017:877), liikmesriigile karistusmaks vaatamata sellele, et komisjoni taotluses määrata karistusmaks puudus täpsustus karistusmaks suuruse kohta.

- 24 Pealegi ei kahjusta karistusmaks määramine taotluse alusel, milles ei ole täpsustatud karistusmaks suurust, asjaomase liikmesriigi kaitseõigusi, kuna liikmesriik võib oma seisukohtades – vajaduse korral teise võimalusena – teatada, kui suurt karistusmaks ta peab juhtumi asjaolusid ja oma maksevõimet arvestades sobivaks.
- 25 Kõiki neid asjaolusid arvestades tuleb Poola Vabariigi esitatud vastuvõetamatuse vastuväide tagasi lükata.

Komisjoni taotluse määrata karistusmaks põhjendus

Argumendid

- 26 Komisjon leiab, et 14. juuli 2021. aasta kohtumääruse täitmiseks peavad kõik Poola Vabariigi organid, sealhulgas kohtud, lõpetama selles määruses viidatud riigisiseste õigusnormide kohaldamise kuni kohtuasjas C-204/21 menetluse lõpetava kohtuotsuse tegemiseni.
- 27 Teabest, mille Poola Vabariik esitas 16. augusti 2021. aasta kirjas, ei nähtu siiski, et ta oleks võtnud kõik vajalikud meetmed nimetatud kohtumääruses nimetatud ajutiste meetmete rakendamiseks.
- 28 Esiteks olgu öeldud, et võetud ei ole ühtegi meetet selleks, et sõnaselgelt takistada distsiplinaarkolleegiumil kasutada pädevust, mis on talle antud selliste kohtuasjade jaoks, mida on nimetatud 14. juuli 2021. aasta kohtumääruse resolutsiooni punkti 1 alapunktides a ja b.
- 29 Konkreetselt annavad Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) esimese presidendi võetud meetmed distsiplinaarkolleegiumi esimehele võimaluse võtta kiireloomulisi menetluslikke meetmeid neis kohtuasjades, mille raames distsiplinaarkolleegiumi pädevus tuleb peatada. Lisaks menetleb distsiplinaarkolleegium edasi talle enne 5. augustit 2021 määratud kohtuasju, milles kolleegiumi president või liikmed peavad omal äranägemisel otsustama, kas sellistes kohtuasjades algatatud menetlust jätkata või mitte. Mitmes sellises kohtuasjas on distsiplinaarkolleegium pealegi otsustanud korraldada kohtuistungit või teha asjas sisulise otsuse.
- 30 Lisaks on need meetmed kohaldatavad ainult kuni 15. novembrini 2021, mitte kohtuasjas C-204/21 menetluse lõpetava kohtuotsuse tegemiseni.
- 31 Teiseks tuleb tõdeda, et ei piisa ka erakorralist kontrolli ja riigivõimu tegevuse üle järelevalvet teostava kolleegiumi presidendi võetud meetmetest, kuna esiteks võib see kolleegium jätkata pooleliolevate kohtuasjade lahendamist ja teiseks ei ole peatatud tema ainupädevust 14. juuli 2021. aasta kohtumääruse resolutsiooni punkti 1 alapunktis e nimetatud kohtuasjade läbivaatamiseks, mis tähendab, et üldkohtud on alati kohustatud sellistes kohtuasjades oma pädevusest loobuma.
- 32 Kolmandaks peab märkima, et Poola Vabariik ei ole esile toonud ühtegi meetet, mis oleks mõeldud kas distsiplinaarkolleegiumi juba tehtud otsuste toime peatamise kohustuse täitmiseks, nagu nõuab selle määruse punkti 1 alapunkt a, või selleks, et rakendada selle kohtumääruse resolutsiooni punkti 1 alapunktides c ja d nimetatud ajutisi meetmeid.

- 33 Neil asjaoludel leiab komisjon, et 14. juuli 2021. aasta kohtumääruse täieliku toime tagamiseks, liidu õiguse tõhusaks kohaldamiseks ning õigusriigi ja liidu õiguskorra terviklikkuse põhimõtete järgimiseks tuleb Poola Vabariigile määrata nii suur karistusmakse päevamäär, mis ajendab seda liikmesriiki võimalikult kiiresti täielikult rakendama selles kohtumääruses nimetatud ajutised meetmed.
- 34 Poola Vabariik väidab, et kõik 14. juuli 2021. aasta kohtumääruse täitmiseks vajalikud meetmed on võetud.
- 35 Liikmesriik leiab, et selle määruse kohaselt ei pea ta peatama nimetatud sätete kohaldamise siduvust, vaid üksnes nende sätete kohaldamise, milleks aga ei ole vaja vastu võtta üldkohaldatavaid sätteid. Järelikult on määrusest tulenevad kohustused üksnes neil organitel, kes peavad neid sätteid kohaldama, st kohtutel ja distsiplinaarametnikel.
- 36 Seega ei ole Poola Vabariigi väitel need kohustused adresseeritud seadusandliku võimu organitele, sest neil on üksnes pädevus võtta vastu või tühistada üldkohaldatavaid sätteid, mis aga ei ole käesoleval juhul vajalik. Samuti puudub neil organitel ka pädevus muuta kohtuotsuste sisu või siduvust, sest vastasel juhul eirataks võimude lahususe põhimõtet. Ka puudub täidesaatval võimul Poola õiguskorras pädevus teha ettekirjutusi õigusnormide kohaldamise peatamiseks.
- 37 Liikmesriik märgib, et vastavalt neile põhimõtetele ja liikmesriikide menetlusautonoomiale kehtestas Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) esimene president juhised, milles peeti kohaseks jätta pooleliolevate kohtuasjade menetluse peatamine või edasilükkamine neid menetleva kohtukoosseisu otsustada.
- 38 Väited, mille komisjon esitas, tõendamaks, et Poola Vabariik ei ole täitnud 14. juuli 2021. aasta kohtumäärust, puudutavad selle liikmesriigi sõnul tegelikult vaid piiratud osa sellest kohtumäärusest. Komisjoni esitatud näited ei võimalda seada kahtluse alla asjaolu, et enamik Poola kohtutest teeb otsuseid vastavalt sellele kohtumäärusele. Neis harvades kohtuasjades, kus Poola kohtutel võib olla kavas kõnealusest kohtumäärusest kõrvale kalduda, ei ole ametiasutustel vahendeid nende otsuse mõjutamiseks. Sellised otsused saab hiljem vaidlustada, kasutades tavalisi ja erakorralisi õiguskaitsevahendeid. Kehtestatud õiguslik raamistik on seega piisav ja kohtute sõltumatuse põhimõtet arvestades ei saa liikmesriigile määrata karistusmakset tema kohtute tehtud üksikotsuste tõttu.
- 39 Lisaks on meetmed, mille Poola Vabariik käesolevas kohtuasjas on võtnud, analoogsed nendega, mille see liikmesriik võttis pärast 8. aprilli 2020. aasta kohtumäärust komisjon vs. Poola (C-791/19 R, EU:C:2020:277). Selle kohtumääruse aluseks olnud kohtuasjas aga komisjon karistusmakse määramist ei taotlenud.
- 40 Juhul kui Euroopa Kohus peaks leidma, et Poola Vabariik ei ole võtnud kõiki 14. juuli 2021. aasta kohtumääruse täitmiseks vajalikke meetmeid, tuleb selle liikmesriigi sõnul arvesse võtta mitut kergendavat asjaolu, mis räägivad karistusmakse määramisele vastu.
- 41 Esiteks leiab Poola Vabariik, et ta on võtnud kõik meetmed, mida Poola õiguskord võimaldab. Teiseks märgib liikmesriik, et Poola kohtud järgivad põhimõtteliselt 14. juuli 2021. aasta kohtumäärust ja võimalikke vastupidiseid lahendeid on võimalik kehtetuks tunnistada või jätta need kohaldamata. Kolmandaks nendib liikmesriik, et selle kohtumääruse täitmiseks vajalikud meetmed määrati kindlaks vastavalt komisjoni praktikale kohtuasjas, milles tehti 8. aprilli

2020. aasta kohtumäärus komisjon vs. Poola (C-791/19 R, EU:C:2020:277). Neljandaks kavandab Poola Vabariik mitmesuguseid reforme, mille tulemusel minetab õigusvaidlus kohtuasjas C-204/21 oma eseme.

Õiguslik hinnang

Karistusmaks määramine

- 42 Euroopa Kohtu asepresidendi 14. juuli 2021. aasta kohtumäärusega on ette nähtud ajutiste meetmete kogum, mida on korratud käesoleva kohtumääruse punktis 3 ja mille Poola Vabariik pidi viivitamata rakendama.
- 43 Esimesena tuleb aga tõdeda seda, et toimikust ei nähtu, et Poola Vabariigi võetud meetmed on nende ajutiste meetmete rakendamise tagamiseks piisavad.
- 44 Kõigepealt olgu öeldud, et kuigi Poola Vabariik tugineb Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) esimese presidendi võetud menetlust korraldavatele meetmetele, ei võimalda selle kohta esitatud argumendid tuvastada, et need meetmed tagavad 14. juuli 2021. aasta kohtumääruse resolutsiooni punkti 1 alapunktides a ja b nimetatud kohustuste täieliku täitmise.
- 45 Seega ei ole tulemuslikud Poola Vabariigi vastuväited komisjoni seisukohale, et distsiplinaarkolleegiumi presidendil on endiselt õigus võtta kiireloomulisi meetmeid kohtuasjades, mis kuuluvad 14. juuli 2021. aasta kohtumääruse resolutsioonis nimetatud riigisiseste sätete alusel selle kolleegiumi pädevusse.
- 46 Samuti nähtub poolte ühtelangevatest seisukohtadest, et distsiplinaarkolleegiumis pooleli olevate kohtuasja läbivaatamise jätkamise või sellest loobumise otsuse teevad juhtumipõhiselt kas selle kolleegiumi esimees või liikmed, ilma et Sąd Najwyższy (Poola kõrgeim kohus) esimese presidendi kehtestatud meetmed kohustaksid seda läbivaatamist peatama.
- 47 Lisaks ei ole Poola Vabariik kordagi väitnud, et 14. juuli 2021. aasta kohtumääruse resolutsiooni punkti 1 alapunktis a nimetatud distsiplinaarkolleegiumi juba tehtud otsuste toime oleks peatatud, kuna see liikmesriik on nimetanud vaid ühe kohtuasja, milles otsustati selline peatamine.
- 48 Seega tuleb asuda seisukohale, et riigisisest sätet, mis näevad ette distsiplinaarkolleegiumi pädevuse selle kohtumääruse resolutsiooni punkti 1 alapunktides a ja b nimetatud kohtuasjades, on Poola õiguskorras endiselt kohaldatavad.
- 49 Kuigi Poola Vabariik väidab, et võetud meetmed on sellegipoolest piisavad, sest ei ole vaja võtta üldmeetmeid, millega asjaomaste riigisiseste sätete siduvus peatatakse, piisab, kui tõdeda, et tõsiasi – mida see liikmesriik tunnustab –, et distsiplinaarkolleegiumi koosseisud rikkusid teatavaid kohustusi, mis tulenevad 14. juuli 2021. aasta kohtumäärusest, tõendab kõnealuse kohtumääruse täitmise tagamiseks selle liikmesriigi valitud meetodi sobimatust selles osas tõhusate tagatiste andmiseks.
- 50 Järgmiseks olgu öeldud, et Poola Vabariik ei vaidle vastu komisjoni väitele, et selle määruse resolutsiooni punkti 1 alapunktidest c ja d tulenevate kohustuste täitmiseks ei ole võetud ühtegi riigisisest meetet. Ka ei esitanud see liikmesriik Euroopa Kohtule mingit teavet selle kohta, kuidas Poola kohtud ja ametiasutused on neid kohustusi täitnud.

- 51 Lõpuks tuleb 14. juuli 2021. aasta kohtumääruse resolutsiooni punkti 1 alapunktis e nimetatud kohustuste kohta märkida, et Poola Vabariik ei ole tulemuslikult kahtluse alla seadnud komisjoni väiteid, mille kohaselt võib esiteks erakorralist kontrolli ja riigivõimu tegevuse üle järelevalvet teostav kolleegium ikkagi jätkata selles kolleegiumis pooleliolevate kohtuasjade läbivaatamist ja teiseks peavad üldkohtud selle kolleegiumi pädevusse kuuluvad asjad alati saatma läbivaatamiseks sellele kolleegiumile.
- 52 Teisena ei saa olla edukas Poola Vabariigi väide, et 14. juuli 2021. aasta kohtumääruse rakendamiseks mõeldud alternatiivseid meetmeid ei saanud vastu võtta, arvestades liikmesriigi seadusandlike ja täidesaatvate organite pädevuse piire ning Poola kohtute ainupädevust teha otsuseid pooleliolevates või juba lõpetatud kohtuasjades.
- 53 See kohtumäärus, milles on vastavalt ELTL artiklile 279 üksnes määratud ajutised meetmed, ei kohusta tõepoolest Poola Vabariiki selle kohtumääruse resolutsioonis osutatud sätteid kehtetuks tunnistama. Samuti ei välista liidu õigus mingil moel võimalust, et niisuguse kohtumääruse täitmine põhineb osaliselt kohtute võetud meetmetel.
- 54 Siiski tuleb meelde tuletada ühelt poolt seda, et liikmesriik ei saa liidu õigusest tulenevate kohustuste täitmata jätmist põhjendada enda riigisisese õiguskorra sätete, tavade või olukorraga (12. novembri 2019. aasta kohtuotsus komisjon vs. Iirimaa (Derrybrieni tuulepark), C-261/18, EU:C:2019:955, punkt 89), ja teiselt poolt seda, et liikmesriigi kohustus järgida liidu õigust on siduv tema kõigile ametiasutustele, sealhulgas kohtuasutustele nende pädevuse piires (4. oktoobri 2018. aasta kohtuotsus komisjon vs. Prantsusmaa (dividendimaks), C-416/17, EU:C:2018:811, punkt 106).
- 55 Seega tuleb tõdeda, et isegi kui oletada, et Poola õiguskorra kehtivad õigusnormid ei võimalda seadusandlikel või täidesaatvatel asutustel võtta üldisi meetmeid, millega määratakse 14. juuli 2021. aasta kohtumääruse resolutsioonis nimetatud riigisiseste sätete kohaldamise peatamine, ei mõjuta see asjaolu vastust küsimusele, kas Poola Vabariik on tegelikult selle kohtumääruse täitnud või tuleb kõnealuses kohtumääruses ette nähtud ajutiste meetmete tõhususe tagamiseks määrata karistusmaks.
- 56 Kolmandana ei tõenda asjaolu, et Poola Vabariik võttis käesolevas kohtuasjas meetmed, mis on analoogsed 8. aprilli 2020. aasta kohtumääruse komisjon vs. Poola (C-791/19 R, EU:C:2020:277) täitmiseks võetud meetmetega, ning see, et komisjon ei pidanud viimati nimetatud kohtuasjas sobivaks nõuda karistusmaks määrämist pärast nende meetmete võtmist, sellegipoolest seda, et liikmesriik on 14. juuli 2021. aasta kohtumääruse tegelikult täitnud.
- 57 Selles olukorras on vaja suurendada kõnealuses kohtumääruses nimetatud ajutiste meetmete tõhusust, määrates Poola Vabariigile karistusmaks, et mõjutada seda liikmesriiki hoiduma viivitamast oma tegevuse nimetatud kohtumäärusega kooskõlla viimisega (vt analoogia alusel Euroopa Kohtu asepresidendi 20. septembri 2021. aasta määrus Tšehhi Vabariik vs. Poola, C-121/21 R, EU:C:2021:752, punkt 49).

Karistusmakse suurus

- 58 Selleks et otsustada, kui suur karistusmakse tuleb käesolevas kohtuasjas määrata, on kohane meenutada, et 14. juuli 2021. aasta kohtumäärus käsitleb ajutisi meetmeid, mida tuleb järgida, et hoida ära olulise ja hüvitamatu kahju põhjustamine liidu õiguskorrale ning seega isikutele liidu õigusest tulenevatele õigustele ning ELL artiklis 2 sätestatud liidu alusväärtustele, eelkõige õigusriigile kui väärtusele.
- 59 Lisaks tuleb märkida, et nõustuda ei saa Poola Vabariigi argumentidega, mis on esitatud „kergendavate asjaolude“ esinemise tõendamiseks.
- 60 Esiteks tuleneb käesoleva kohtumääruse punktis 54 viidatud kohtupraktikast, et määratava karistusmakse suuruse otsustamisel ei saa arvesse võtta asjaolu, et Poola õigus on takistuseks 14. juuli 2021. aasta kohtumääruse täitmiseks täiendavate meetmete võtmisele.
- 61 Teiseks tuleb tõdeda, et igal juhul ei ole Poola Vabariik esitanud tõendeid oma väite kohta, et vaatamata pärast selle kohtumääruse tegemist võetud meetmete piisamatusele, järgivad Poola kohtud põhimõtteliselt seda kohtumäärust.
- 62 Kolmandaks ei saa asjaolu, et komisjon pidas ühes teises kohtuasjas kohaseks loobuda rakendamast menetlusi, mida on vaja, et tagada ajutised meetmed kehtestava kohtumääruse täitmine – ka juhul, kui pidada seda tõendatuks – võimaldada Poola Vabariigil 14. juuli 2021. aasta kohtumäärusest tulenevatest kohustustest kõrvale hoida või põhjendada karistusmakse, mida on vaja, et mõjutada seda liikmesriiki hoiduma edaspidi kõnealuselt käitumisest, suuruse vähendamist.
- 63 Neljandaks ei hoia Poola Vabariigi väljendatud kavatsus võtta aasta jooksul vastu rida meetmeid Poola kohtusüsteemi reformimiseks ära käesoleva kohtumääruse punktis 58 mainitud kahju tekkimist, kui see liikmesriik ei tegutse kohe.
- 64 Järelikult tuleb käesoleva kohtuasja asjaolusid ja Poola Vabariigi maksevõimet arvestades mõista sellelt liikmesriigilt komisjoni kasuks välja karistusmakse 1 000 000 eurot päevas alates käesoleva kohtumääruse Poola Vabariigile teatavaks tegemisest kuni 14. juuli 2021. aasta kohtumäärusest tulenevate kohustuste täitmiseni või nende kohustuste täitmata jätmise korral kuni kohtuasjas C-204/21 menetluse lõpetava kohtuotsuse tegemiseni.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohtu asepresident otsustab:

1. Mõista Poola Vabariigilt Euroopa Komisjoni kasuks välja karistusmakse 1 000 000 eurot päevas alates käesoleva kohtumääruse Poola Vabariigile teatavaks tegemisest kuni Euroopa Kohtu asepresidendi 14. juuli 2021. aasta kohtumäärusest komisjon vs. Poola (C-204/21 R, EU:C:2021:593) tulenevate kohustuste täitmiseni või nende kohustuste täitmata jätmise korral kuni kohtuasjas C-204/21 menetluse lõpetava kohtuotsuse tegemiseni.

2. Otsustada kohtukulude kandmine edaspidi.

Allkirjad